

04/2024

Eläketurvakeskuksen tutkimuksia

Tiivistelmä

Susanna Sten-Gahmberg ja Aart-Jan Riekhoff

Kevytyrittäjät

Pitkittäistutkimus työurista, tuloista ja eläkekertymästä

Tutkimuksessa tarkastellaan Tilastokeskuksen ja Eläketurvakeskuksen vuosien 2012–2022 rekisteritietojen perusteella, miten kevytyrittäjien työurat, tulot ja eläkekertymät kehittyvät. Ensin tarkoituksenamme on tunnistaa kevytyrittäjiksi ryhtyvät ja tarkastella kevytyrittäjyyden laajuutta jatkuvuuden, säännöllisyyden ja tulojen kautta sekä tutkia näissä tapahtuneita muutoksia vuosina 2017–2022. Toiseksi tarkastelemme sekvenssianalyysin avulla kevytyrittäjien työurien kehitystä, eli miten kevytyrittäjät ovat liikkuneet eri työmarkkina-asemien välillä ennen kevytyrittäjäksi ryhtymistä ja sen jälkeen. Keskitymme vuonna 2017 kevytyrittäjiksi ryhtyneisiin. Lopuksi tarkastelemme tulojen ja eläkekertymän kehitystä ennen kevytyrittäjäksi ryhtymistä ja sen jälkeen. Tässä analyysissä vertaamme vuonna 2017 aloittaneita kevytyrittäjiä samoihin sosiodemografisiin ryhmiin kuuluviin henkilöihin, jotka eivät olleet kevytyrittäjiä vuosina 2012–2022. Tämän tutkimuksen analyysit ovat kuvailevia eikä tuloksia voi tulkita kevytyrittäjyyden, työllisyyden, tulojen ja eläkekertymien väliseksi syy-yhteyksiksi.

Kevytyrittäjyys: palkkatyön ja yrittäjyyden välimuoto?

Kevytyrittäjyyttä voidaan kuvata sellaiseksi työn tekemisen muodoksi, jossa työn suorittaja on laskutuspalveluyrityksen asiakas. Laskutuspalveluyritykset tarjoavat palveluja, jotka helpottavat taloushallintoa, erityisesti laskutusta. Työnsuorittajilta, ns. kevytyrittäjiltä, ei vaadita yrityksen perustamista, ja he saavat usein maksusuorituksia palkkana tai työkorvauksena laskutuspalveluyritykseltä. Kevytyrittäjyys ei

Suomen lainsäädännön mukaan ole virallinen työmarkkina-asema. Kevytyrittäjät ovat joko työsuhteessa olevia työntekijöitä tai yrittäjiä, ja eläkejärjestelmässä heitä kohdellaan sen mukaan. Julkisessa keskustelussa kevytyrittäjyyttä sen sijaan kuvataan usein palkkatyön ja (yksin)yrittäjyyden välimuotona. Sitä voidaan käyttää alusta- tai keikkatyöhön, mutta se ei itsessään ole alustatyötä, koska laskutuspalveluyritykset eivät tavallisesti välitä keikkatyötä.

Kevytyrittäjät ovat tyypillisesti nuoria, miehiä ja enenevässä määrin muualla kuin Suomessa syntyneitä

Kevytyrittäjät ovat heterogeeninen ryhmä, mutta he ovat todennäköisemmin miehiä ja iältään 20–40-vuotiaita. Kevytyrittäjyys on ennen kaikkea urbaani ilmiö. Vuonna 2017 kevytyrittäjät olivat suhteellisen hyvin koulutettuja koko väestöön verrattuna, mutta viime vuosina matalammin koulutettujen osuus on kasvanut. Ulkomailla syntyneiden osuus kevytyrittäjistä on kasvanut huomattavasti vuosien 2017 ja 2022 välillä, noin joka kymmenennestä noin joka neljanteen. Siltikin useimmat kevytyrittäjät ovat Suomessa syntyneitä miehiä.

Vuosittain moni aloittaa kevytyrittäjänä, mutta harva jatkaa

Kevytyrittäjien määrä lähes kolminkertaistui vuosien 2017 ja 2022 välillä, 23 000 henkilöstä lähes 68 000 henkilöön. Kunakin vuonna uusien kevytyrittäjien osuus kaikista oli noin 40–50 prosenttia, mikä viittaa siihen, että kevytyrittäjyys usein on lyhytaikaista. Vain 50–60 prosenttia kevytyrittäjistä jatkaa vielä vuoden kuluttua aloittamisesta. Ainoastaan 22 prosenttia vuonna 2017 aloittaneista oli aktiivisia kevytyrittäjiä vielä vuonna 2022. Eläkeikää lähestyvät ja kasvavassa määrin maahanmuuttajat jatkoivat muita todennäköisemmin kevytyrittäjänä toimimista. Ne, jotka aloittamisvuonnaan olivat jo työsuhteessa, olivat epätodennäköisempiä jatkajia.

Kevytyrittäjillä oli melko hyvät työllistymisnäkyvät, sillä työllisten (joko työsuhteessa tai yrittäjinä työskentelevien) osuus jatkoi kasvuaan kevytyrittäjänä aloittamisen ja kevytyrittäjyyden jättämisen jälkeen. Korkeammin koulutettujen ja Suomessa syntyneiden työllistymisnäkyvät olivat jonkin verran muita paremmat.

Kevytyrittäjyys on useimmiten tilapäistä

Vuonna 2022 keskimääräinen kevytyrittäjä sai maksusuorituksia 4,2 kuukauden aikana. Kevytyrittäjistä 35 prosenttia sai vain yhden maksusuorituksen laskutuspalveluyrityksiltä vuoden aikana, ja 13 prosenttia sai maksusuorituksia 10–12 kuukautena. Yleisesti ottaen vanhemmat ja ulkomailla syntyneet kevytyrittäjät saivat maksusuorituksia muita useammin. Suomessa syntyneiden kevytyrittäjien joukossa sukupuolierot olivat pieniä, mutta ulkomailla syntyneistä kevytyrittäjistä miehet saivat maksusuorituksia useammin kuin naiset. Useimmissa sosiodemografisissa ryhmissä keskimääräinen maksusuorituskuukausien määrä on noussut vuodesta 2019, erityisesti vuoden 2020 jälkeen. Kasvu on ollut erityisen voimakasta ulkomailla syntyneiden miesten joukossa.

Kevytyrittäjyydestä saatavat tulot ovat useimmilla pieniä, mutta monen ansiotuloista ne ovat tärkeä osa

Vuonna 2022 keskimääräinen vuositulo kevytyrittäjyydestä oli 7 058 euroa. Mediaani oli 1 703 euroa, mikä viittaa siihen, että useimpien kevytyrittäjien tulot olivat huomattavasti keskiarvoa alhaisemmat. Keskimäärin kevytyrittäjyydestä saadut ansiot muodostivat 39 prosenttia vuoden ansiotuloista, ja 21 prosentilla kevytyrittäjistä ei Tulorekisterin mukaan ollut muuta ansiotuloa. Miesten, ulkomailla syntyneiden ja iäkkäämpien henkilöiden kevytyrittäjyydestä saamat tulot olivat keskimäärin korkeammat ja muodostivat suuremman osuuden heidän vuosittaisesta ansiotulostaan.

Ulkomailla syntyneiden kevytyrittäjien, erityisesti miesten, kevytyrittäjyydestä saamat tulot kasvoivat vuosina 2017–2022, huolimatta vuonna 2020 tapahtuneesta pudotuksesta. Varsinkin vuoden 2020 jälkeen kevytyrittäjyydestä saatujen tulojen osuus kaikista ansiotuloista on kasvanut ulkomailla syntyneiden miespuolisten kevytyrittäjien keskuudessa. Ulkomailla syntyneillä naispuolisilla kevytyrittäjillä ja Suomessa syntyneillä kevytyrittäjillä – sekä miehillä että naisilla – kevytyrittäjyydestä saadut tulot ovat vähentyneet vuoden 2020 jälkeen.

Kevytyrittäjien vaihtelevat työurat

Tarkastelemme sekvenssianalyysin avulla kevytyrittäjien työmarkkina-asemia viisi vuotta ennen kevytyrittäjyyden alkua ja viisi vuotta sen jälkeen. Havaintojen mukaan ennen kevytyrittäjyyttä työmarkkinoille kiinnittyminen on ollut heikkoa tai heikentynyt. Työttömyys lisääntyi kaikissa sosiodemografisissa ryhmissä. Nuoremmista ikäluokissa monet opiskelivat, kun taas monet nuoremmista maahanmuuttajista asuivat vielä ulkomailla muutamaa vuotta ennen kevytyrittäjyyden alkua. Kevytyrittäjyyden alkamisvuonna noin 70 prosenttia oli työllisiä, 13 prosenttia työttömiä ja näitä pienemmät osuudet olivat opiskelijoita, eläkeläisiä tai muita.

Kevytyrittäjyys oli usein henkilön ensimmäinen askel työmarkkinoilla, toisin sanoen ensimmäinen työ (työntekijänä tai yrittäjänä). Työllisyysasteet pysyivät vakaina kevytyrittäjyyden aloittamisvuotta seuraavina vuosina, tosin eri tasoilla eri väestö- ja sosioekonomisissa ryhmissä. Siirtyminen yrittäjäksi oli erityisen yleistä ulkomailla syntyneiden miesten, perusasteen koulutuksen omaavien ja niiden joukossa, joiden tulot ylittivät mediaanin. Kevytyrittäjien työurat olivat suhteellisen epävakaita, sillä heidän työmarkkina-asemansa vaihtui noin kolme kertaa 11 vuoden seurannan aikana. Suurinta epävakaus oli ulkomailla syntyneillä naisilla sekä niillä, joilla vuonna 2012 oli alhaiset ansiotulot tai ei lainkaan ansiotuloja.

Tulot kasvavat kevytyrittäjäksi ryhtymisen jälkeen

Vuonna 2017 aloittaneiden kevytyrittäjien tulojen kasvua vuosien 2012 ja 2021 välillä tarkasteltiin vertaamalla heitä henkilöihin, joilla oli samat sosiodemografiset ominaisuudet, mutta jotka eivät olleet kevytyrittäjiä vuosina 2012–2022. Tuloja mitattiin verotettavan ansiotulon ja yrittäjätulon summana. Ennen kevytyrittäjyyden alkua kevytyrittäjillä oli usein pienemmät tulot kuin niillä, jotka eivät olleet kevytyrittäjiä. Kevytyrittäjien tulot myös kasvoivat näinä vuosina hitaammin kuin muilla, mikä saattaa osittain selittyä työttömyyden samanaikaisella kasvulla.

Kevytyrittäjyyden alkamista seuraavina vuosina kevytyrittäjien tulot kasvoivat nopeammin kuin vertailuryhmän, mutta väestöryhmien ja sosioekonomisten ryhmien välillä oli eroja. Suomen ulkopuolella syntyneiden, matalan koulutustason omaavien sekä niiden, joilla vuonna 2012 ei ollut tuloja tai tulot alittivat mediaanin, keskiansioiden ero vertailuryhmään hälveni neljän vuoden kuluessa kevytyrittäjyyden alkamisesta.

Eläkekertymä ei kasvanut tulojen mukaisesti

Kevytyrittäjien vuosittainen eläkekertymä pieneni suhteessa vertailuryhmään kevytyrittäjyyttä edeltävinä vuosina, mikä on luonnollista ottaen huomioon heidän tulokehityksensä. Siitä huolimatta, että kevytyrittäjien tulot kasvoivat merkittävästi suhteessa vertailuryhmään kevytyrittäjäksi ryhtymistä seuraavina vuosina, kevytyrittäjien eläkekertymä ei kasvanut tai kasvoi vain vaatimattomasti tuona aikana. Kaikkiaan tulokset viittaavat siihen, että kaikkia kevytyrittäjyydestä saatuja ansioita ei ole YEL-vakuutettu, mikä on odotettavissa, kun ottaa huomioon, että useimpien kevytyrittäjyydestä saamat tulot jäävät YEL-vakuutuksen alarajan alle.

Erilaisia tarpeita palveleva, mutta myös eläkepoliittista huolta aiheuttava työn muoto

Kevytyrittäjyys on edelleen melko rajallinen ilmiö, mutta se on yleistynyt merkittävästi viime vuosina. Tutkimuksemme osoittaa, että se on ilmiönä monella tapaa kompleksinen. Se houkuttelee hyvin erilaisista taustoista tulevia henkilöitä ja sitä voidaan käyttää hyvin monenlaisiin töihin. Joillekuille kevytyrittäjyys on satunnainen tapa saada lisäansioita, kun taas toisille se on kokopäivätyö. Analyysimme osoittavat, että kevytyrittäjyyteen liittyy myönteisiä piirteitä, kuten työllisyyden ja tulojen kasvu. Tämä ei kuitenkaan johda suurempiin eläkekertymiin, mikä mahdollisesti voi heikentää kevytyrittäjien sosiaaliturvaa muihin verrattuna.

Saatavilla vain englanniksi:

Light entrepreneurs in Finland – A longitudinal study of careers, income and pension accrual
Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 04/2024

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-691-371-4>

www.julkari.fi > [Eläketurvakeskus](#) > [Julkaisut](#)

ISBN 978-951-691-371-4 (PDF)

ISSN 1798-7482 (verkkojulkaisu)

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus
00065 ELÄKETURVAKESKUS
Puhelin 029 41120
Faksi 09 148 1172

Pensionsskyddscentralen
00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN
Telefon 029 41120
Fax 09 148 1172

Finnish Centre for Pensions
FI-00065 Eläketurvakeskus
Finland
Phone +358 29 41120
Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi
> [julkaisut](#)